

Handläggare
My Peensalu
Telefon: 08-508 09 245**Till**
Norrmalms stadsdelsnämnd
2016-02-04

Program för Observatorielundens övre del Godkännande av program och genomförande

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner programmet.
2. Stadsdelsnämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i genomförandeskedet inom godkänd budget för projektet.

Johanna Engman
stadsdelsdirektörBritt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Observatorielundens övre del tillhör stadsdelsnämndsområdets prioriterade upprustningsprojekt. Parken är del av riksintresse för kulturmiljövården och utpekad kulturhistorisk värdekärna. Idag är dock delar av Observatoriekullen hårt slitna och i behov av olika förbättringar för att klara ett ökat besöksstryck och för att bli en tryggare och attraktivare miljö för vistelse, lek och promenader.

Arbetet inleddes vårvintern 2015 med inventeringar och analys därefter arbetades ett programförslag fram. Under hela programarbetet har dialog med olika grupper som är verksamma i eller nyttjar parken hållits. Målet är att parken ska upplevas som trygg, tillgänglig och inbjudande med både rofyllda platser liksom platser för lek och samvaro. Topografi, karaktär och kulturhistoriska värden ska lyftas fram och nya tillägg ska genomsyras av en vilja att upptäcka och utforska.

Programmets föreslagna åtgärder är tänkta att genomföras etappvis år 2016-2019. Omfattningen av åtgärder per år kommer att anpassas löpande utifrån budget.

Bakgrund

Obeservatorielunden är en av Norrmalms största parker och mycket välbesökt. Parken är indelad i en övre och en nedre del, anlagda med närmare 150 års mellanrum och således med olika utformning och skilda stilideal. Den övre delen är den äldsta, en klassisk landskapspark, med stora friväxande träd och ett slingrande gångvägssystem och utsiktspunkter uppe på Brunkebergsåsens krön. Idag är delar av Observatoriekullen hårt slitna och i behov av olika slags förbättringar för att klara ett ökat besöksstryck och för att bli en tryggare och attraktivare miljö för vistelse, lek och promenader. Belysningen är på vissa ställen otillfredsställande och parken upplevs som otrygg då mörkret faller. Slänter och gräsmattor är i behov av renoveringar och öppnandet av en ny grundskola i direkt anslutning till parken medför behov av att anpassa ytor för ökad användning. Samtidigt är det av största vikt att kulturhistoriska värden tas till vara. Observatorielunden är en plats för vetenskap, kunskap och upptäckarlust. Observatoriet på kullens topp är ett av Europas äldsta och i och omkring parken finns byggnader, skulpturer samt andra mer subtila spår som bär vittne om den vetenskapliga aktivitet som pågått här sedan 1700-talet.

Ärendet

Observatorielundens övre del tillhör stadsdelsnämndsområdets prioriterade upprustningsprojekt. Investeringsmedel har använts för programarbetet och centrala investeringsmedel samt reinvesteringsmedel kommer att användas för genomförandet.

Programarbetet inleddes vårvintern 2015 med inventering och analys av nuläget, historiska efterforskningar och avgränsning av projektets omfattning. Under hela arbetet har dialog med olika grupper som är verksamma i eller nyttjar parken hållits. Parallellt har också en kostnadsuppskattning för genomförandet tagits fram.

Dialogarbete

Under mars och april hölls dialog med allmänheten om parkens upprustning. Dialogen annonserades i lokaltidningen, på webben samt via affischer runt om i parken. Under hela perioden fanns möjlighet att maila eller ringa in synpunkter och idéer. Den 16 april ordnades en så kallad gåtur i Observatorielundens övre del dit alla var välkomna. Det fanns då möjlighet att lämna synpunkter direkt i samband med en gemensam promenad genom parkens olika delar. Gåturen genomfördes i tre mindre grupper för att alla skulle ha möjlighet att komma till tals, ett formulär med frågor delades ut som vissa valde att fylla i och lämna in efter promenaden. Totalt deltog omkring 40 personer.

Under programarbetets gång har särskilda möten hållits med Kungliga vetenskapsakademien som ansvarar för Observatoriet samt med Stockholms amatörastronomer som använder det så kallade Magnethuset för sin verksamhet. Observatorielundens skola ligger också i direkt anslutning till parken, samordning har löpande skett med utbildningsförvaltningens projektledare och flera träffar har hållits med representanter från skolan.

I dialog med allmänhet och verksamheter har det särskilt framkommit att belysningen på vissa platser i parken nästan är obefintlig och på andra ställen felriktad och bländande. Det har även framförts att det är av stor vikt att platsens fridfullhet behålls och att besökare ges bättre möjligheter att ta del av parkens historia, genom exempelvis informationsskyltar. Parkens entréer från Drottninggatan upplevs som otydliga och det faktum att gångvägarna upp i parken är branta utgör ett hinder. Önskemål är också att kunna renovera gräsytor som idag är slitna och att det ska finnas platser för barn att vistas och leka på.

Med dialogresultatet som grund samt utifrån träffar med verksamheter och egna inventeringar och efterforskningar arbetades ett programförslag fram under sommaren och hösten. I oktober hölls ett parksamråd på plats i Magnetshuset på Observatoriekullens topp där det fanns möjlighet att ta del av förslaget och prata med representanter från stadsdelsförvaltningen och trafikkontoret. Därefter bearbetades programmet vidare till sin nuvarande form.

Kulturhistoriska förutsättningar

Observatorielunden med sin närmiljö är utpekad av Riksantikvarieämbetet som riksintresse för kulturmiljövården. Platsen benämns som Stockholms högskoleområde och karaktäriseras av sin unika topografi i relation till sina byggnader, uppförda för forskning, kunskap och vetenskap av tidens främsta svenska arkitekter. Parken är även som bergspark utpekad kulturhistorisk värdekärna av Stadsmuseet och i Stockholms byggnadsordning lyfts Brunkebergsåsen, som parken är byggd på, fram som ett viktigt karaktärgivande särdrag, och det förordas att form och vegetation förstärks.

Observatorielunden är en plats för vetenskap. När Observatoriet invigdes 1753 var det ett monument över den moderna vetenskapen. Flera kända vetenskapsmän har på olika sätt kopplingar till Observatorielunden. Carl von Linné är en av grundarna till Observatoriet. Astronomen och statistikern Pehr Wargentin, som var en av Anders Celsius bästa studenter och

som räknas som svenska folkbokföringens och befolkningsstatistikens fader, var den förste som flyttade in i Observatoriet och bodde där i 30 år. Under 1930 och 40-talets förnyelse av parken tillkom ett antal statyer till exempel Kentauren som bidrar till en aura av något svårgreppbart, en svunnen era. Allt detta samlat bidrar till en särskild stämning i parken som mycket präglas av tidigare århundradens vilja att upptäcka och kartlägga det utforskade.

Mål med parkens upprustning

Med utgångspunkt i genomförd dialog, analys av platsen idag, dess kulturhistoriska förutsättningar och föreliggande behov har nio mål med parkens upprustning tagit fram:

- Parken ska upplevas som trygg och inbjudande för såväl boende i området som för besökare från hela Stockholm samt långväga gäster från hela världen.
- Parken ska vara en plats för både rofylldhet samt lek och folkliv med platser där man kan mötas.
- Parkens topografi och karaktär som en av de sista resterna av Brunkebergsåsen och bergspark ska förtydligas.
- Parkens historia ska vara väl tillvaratagen i dess olika delar. Landskapsparkens blickfång och siktlinjer skall synliggöras bättre.
- Parkens lummighet ska bevaras och gräsytor och sluttningar ska upplevas välskötta.
- Parken skall anpassas för att tåla en ökad användning och ökat slitage.
- Tillgängligheten till hela parken ska förbättras.
- Den biologiska mångfalden ska säkras och ekosystemtjänster i parken ska stärkas.
- Nya tillägg ska genomsyras av en vilja att upptäcka och utforska.

Åtgärder utifrån uppsatta mål

Nedan sammanfattas de åtgärder som föreslås i programmet för att nå de uppsatta målen.

- Tydliggöra parkens topografi genom en medveten gestaltning av parkens krön och fot.
- Se över parkens gångsystem, stärka kopplingarna mellan parkens övre och nedre del, mellan Drottninggatan och parken samt mellan Stadsbiblioteket och parken.
- Skapa tydliga och mer attraktiva entréer.
- Utveckla nya och befintliga platser för lek, rofylldhet, picknick, hundrastning, vila, utsikt med mera. Platserna gestaltas med parkens kulturhistoriska karaktär i åtanke.
- Skapa siktlinjer och tydliga blickfång genom gallring av befintlig vegetation.
- Ta fram förnygringsförslag för trädbeståndet.
- Ta fram åtgärdsförslag för minskat slitage på gräsytor och buskage samt för vegetationsetablering på slänter.
- Förbättra skyltningen och belysningen.

Genomförande och budget

Programmets föreslagna åtgärder är tänkta att genomföras etappvis år 2016-2019. Centrala investeringsmedel samt reinvesteringsmedel planeras att användas. För 2016 har 0,5 milj kr beviljats i centrala medel och 3,0 milj kr har sökts för reinvesteringar. Omfattningen av andelen åtgärder de kommande åren samt prioriteringordning kommer att anpassas löpande utifrån budget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljöavdelningen norra innerstaden.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner programmet i enlighet med detta tjänsteutlåtande och bifogat program.

Förvaltningen föreslår vidare att nämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att fatta beslut i projektets genomförandeskede inom ramen för centrala investeringsmedel samt ansökta reinvesteringsmedel.

Bilagor

1. Observatorielundens övre del – Programförslag för upprustning. Dec 2015
2. Dialog om den övre delen av Observatorielunden.
Sammanställning av allmänhetens synpunkter. Maj 2015